

BESZÁMOLÓK

SZEMLEK

REFERÁTUMOK

Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma

A civil társadalmak fejlődésének, kibontakozásának velejárója, megnyilvánulási formája a szakmai, helyi polgári közösségek önszerveződése. A könyvtárak és könyvtárosok szakmai öngazdáltsága, érdekvédelme új testülettel gyarapodott 1992. január 23-án, amikor az egyetemi könyvtárigazgatók "tudatában annak a felelősségnek, amelyet az egyetemek, illetve universitások kiszolgálásáért viselnek, s nem feledkezve meg azokról a hagyományokról sem, amelyek az egyetemi könyvtárakat a köz szolgálatában álló intézmények rangjára emelték; a szakmai egyttaladásra törekvő igény szellemében, a könyvtárügy és a tudományos információs rendszer hatékonyságának fokozása, ezáltal az egyetemi könyvtárak társadalmi rangjának emelése céljából" (Alapszabály) megalakították autonóm szakmai tanácskozó és szakmai érdekvédelmi testületüket, az *Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumát (EKK)*.

E kollégium olyan időben jött létre, amikor a könyvtárak működését meghatározó gazdasági-társadalmi-jogi környezet teljes átalakulásban van. A könyvtári rendszerváltozás különbözőképpen érinti a könyvtárakat és a könyvtárosokat. E szakmai fórum közvetlenül egyéni érdekvédelmi feladatokat nem lát el, de kötelességének tekinti a könyvtárosi tevékenység anyagi, erkölcsi elismerését "olyan magasra" tenni, "mint lehet".

Az egyetemi könyvtárak az elkövetkező években a hazai könyvtári és tudományos információs rendszer fejlődésének meghatározó elemei lesznek. A felsőoktatás, a nevelés, a kutatás, a hivatásgyakorlás nem nélkülözheti az egyetemi könyvtárak korszerű és hagyományos szolgáltatásait. Az egyetemi könyvtárak szakembereinek aktív szerepet kell vállalniuk az intézmény működését biztosító gazdasági és jogi feltételek formálásában.

Az EKK alapszabálya az alábbi területeken helyez különös hangsúlyt a véleményalkotásra és javaslattevésre:

- ▶ az egyetemi könyvtárak (könyvtárhálózatok) jogállása,
- ▶ az egyetemi könyvtárak horizontális és vertikális kapcsolatainak elvi kérdései.

Az EKK "különös figyelemmel kíséri az egyetemi könyvtárakat érintő törvény- és jogszabályalkotást, az egyetemek statútumait; az előkészítő periódusban kialakítja álláspontját, a már hatályos jogszabályokkal kapcsolatban megteszi észrevételeit".

A kollégium célkitűzéseinek elérése, valamint a működési feltételrendszer gazdasági, jogi átalakulása már a megalakulást követő hetekben, hónapokban a tervezettnél több munkát jelentett külön-külön a testületnek, tagjainak és eseti munkabizottságainak. Az EKK ad hoc munkabizottsága véleményezte a Művelődési és Közoktatási Minisztérium (MKM) könyvtári osztálya által kidolgozott képesítési rendeltetvényt, részt vett az MKM– Világbank könyvtárfejlesztési projektjének előkészítő munkálataiban stb.

Az EKK eddigi ülésein napirenden szerepelt: a felsőoktatási törvénytervezet egyik változata; az egyetemi könyvtárak számítógépes koncepciója; az MKM– Világbank projekt a felsőoktatási könyvtárak fejlesztésére vonatkozóan; a könyvtár és szakirodalmi tájékoztatásügy törvényi szabályozásának koncepciója; a közalkalmazotti törvény végrehajtásával kapcsolatos feladatok; az egyetemi könyvtárak jelenlegi finanszírozási gondjai.

Az MKM– Világbank projekttel kapcsolatos főbb megállapítások:

- ▶ A projekt célkitűzései helyesek, megfelelnek az egyetemi könyvtárak igényeinek. A fejlesztés prioritásai is a többség véleményét tükrözik. Sajnálatos, hogy a világbanki projekt nem tér ki az egyetemi könyvtárak bővítésére, korszerű egyetemi könyvtárak építésére, holott ezek az intézmények jelenleg is területi gondokkal (olvasói férőhelyek, raktárkapacitás-hiány) küzdenek.
- ▶ A támogatandók körének kiválasztásában a többlétszolgáltatás nyújtása legyen a meghatározó. A kollégium egyértelműen támogatja az OSZK központi szolgáltatásainak fejlesztését, ezek elégtételt ki ui. az egyetemi könyvtárak és az egész könyvtári rendszer jelenlegi, valamint jövőbeni elsődleges igényeit (pl. a nemzeti bibliográfiai számbavétel naprakész szolgáltatása stb.). A támogatandó könyvtárak körének kiterjesztése

más, nem felsőoktatási könyvtárakra, nem vesztetheti az egyetemi könyvtárak fejlesztési igényeit, a növekvő oktatási-kutatási igények kielégítését.

- Az automatizálási program ne csak a számítógépesítésre terjedjen ki, hanem a könyvtári munka egyéb területeinek a gépesítését, korszerűsítését is foglalja magába (pl. kötészet, könyvrestaurálás, mikrofilm-laboratórium, másolás, sokszorosítás, irodagépesítés stb.).
- A világbanki projektnek számolnia kell a korszerű technika legalább 5 éves működési költségeinek fedezésével is (hálózati szerviz, szoftver "maintenance cost" stb.).
- A világbanki projekt szervezését, lebonyolítását az MKM közvetlen irányításával célszerű megvalósítani – és a lehető legkevesebb költségráfordítással. E szervezetben, illetve szakmai testületben az egyetemi könyvtárak képviselőinek jelen kell lenniük.

A könyvtár- és szakirodalmi tájékoztatásügy törvényi szabályozásának koncepciójához fűzött észrevételek összefoglalása:

- A hazai könyvtár- és tájékoztatásügynek szüksége van törvényre; ez jelent garanciát mind a működésre, mind a finanszírozásra.
- A könyvtári törvényt össze kell hangolni a felsőoktatási, akadémiai és önkormányzati törvénnyel.
- Az EKK szükségesnek tartja, hogy készüljön egységes információs törvény, amely a tudományos, szakmai információk gyűjtését, terjesztését is szabályozza stb.

Ugyancsak meghatározó és fontos a könyvtárak tevékenysége szempontjából a *nonprofit szervezetekre* vonatkozó jogalkotás.

- Fontos a könyvtári és tájékoztatási rendszer egyértelmű felvázolása, a finanszírozás módjainak, az állam és más fenntartók kötelezettségeinek rögzítése.

- A könyvtárak zavartalan működéséhez, fejlesztéséhez *Központi Könyvtári Alapot* kell létrehozni.

- A továbbiakban több kérdésben értelmezési vita bontakozott ki, úgymint: közkönyvtár és nyilvános könyvtár, országos feladatkörű tudományos szakkönyvtár (az eddigiekből melyekre van szükség, illetve hány ilyen legyen), kötelezpéldány-szolgáltatás, szakmai felügyelet, információszolgáltatás és -közvetítés, nemzeti könyvvagyon, könyvtári hálózat, az egyetemi központi könyvtár és a tan-
széki, kari könyvtárak kapcsolata.

Reményeink szerint az egyetemi könyvtár-igazgatók szakmai tanácskozó testülete hatékony keretet teremt a felsőoktatási könyvtárakkal szemben támasztott igényeknek megfelelő kreatív tevékenységek kibontakozásához. Az igazgatók és munkatársaik eddigi véleményalkotása és aktív közreműködése a szakmai érdekek érvényesítésében, a különböző koncepciók megfogalmazásában, mindenképpen biztosítéka a korszerű szolgáltatásokat nyújtó egyetemi könyvtári modell megvalósításának.

Bízom abban, hogy az EKK kezdeti lendülete megmarad, és a "Ladies' and gentlemen's club"-összejövetelek jó hagyományait megtartva, a könyvtárosok olyan szakmai érdekképviselői fórumává válik, amelyre érdemes odafigyelni.

Huszár Ernőné
(Az EKK elnöke)

Műszaki szeminárium az adatátvitelről

Adatkommunikáció Európában ma és a közeljövőben címmel egynapos műszaki szeminárium zajlott le 1992. október 6-án a Magyar Gazdasági Kamara Kossuth téri székházában. Az előzetes értesítésekben az állt, hogy a szeminárium rendezője a Magyar Gazdasági Kamara. Csak a helyszínen derült ki, hogy a tulajdonképpen rendező a *Schöller Electronics* nevű osztrák cég. Így az előadások egy része a rendező cég nézeteit és üzletpolitikáját tükrözte (de, meg kell adni, nem reklámstílusban!). Négy magyar előadás színezte a rendezvényt, három a Matáv és egy leányvállalata, egy pedig a BME részéről. Sajnálatos, hogy az előadóknak kérdéseket feltenni, velük vitatkozni a plénum előtt nem adtak módot, csak szűk körben a szünetekben.

A rendező cég képviselője, *Peter Tomsu* három előadást is tartott. Az egyikben a cég hálózathoz vezető rendszerét ismertette (ez akkor válik szükségessé, ha több már működő helyi vagy közép méretű hálózatot kapcsolnak össze egy magasabb szintű hálózattal), a másodikban a cég modem- és multiplexerválasztékát, a harmadikban pedig a cég műszaki stratégiáját a közeljövő korszerű városi-országos adatátviteli-távközlési hálózatai terén.

A magyar előadások közül kettő érdemel kiemlést.

A magyar előadások közül kettő érdemel kiemlést.

Fekete László (Budapesti Műszaki Egyetem) a három nagy budapesti egyetemet behálózó új fényvezető kábeles adatátviteli hálózatot ismertette. A közel-múltban kivitelezett, ma már működő fényvezető kábeles gyűrű az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karának Múzeum körüli épülete, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Fővám téri épülete, a Budapesti Műszaki Egyetem néhány épülete és az ELTE TTK látványos épületcsoportja között létesít gyors digitális adatátviteli kapcsolatot (FDDI = fast digital data interchange). Ezek a csomópontok csatlakoznak hozzá a három egyetem korábban kiépített, és az egyetemek egészét behálózó helyi és közép méretű hálózatai.